

Eesti teadusseltside terminoloogiapäev

ANDI KIVINUKK
Tallinna Ülikool

1 Selgituseks

EMS oli esindatud Eesti teadusseltside terminoloogiapäeval, 16. mail 2019, mis toimus Eesti Teaduste Akadeemia, Emakeele Seltsi ja Eesti Keele Instituudi korraldusel TA saalis (Kohtu 6, Tallinn). Kutsel seisis, et terminoloogiapäevale on oodatud igast teadusseltsist kuni 5 esindajat. EMSi esindasid seltsi president Rainis Haller ja liikmed Mati Abel, Ene-Margit Tiit ning selle ülevaate koostaja.

2 Päevakava ja esinejad

Allpool on päevakava ja mõned kommentaarid ettekannetele.

Päev algas kl 12.00 Eesti Teaduste Akadeemia presidendi **Tarmo Soomere** tervitusega.

TA president rääkis Eestimaa tegutsenud õpetatud seltsidest, mh ka Baltimaade vanimast seltsist, mis tegutses 1792 – 1940, nimega Liivimaa Üldkasulik ja Ökonoomiline Sotsiateet. Ettekandes oli huvitav fakt, et 1920-ndail oli Eestimaa kõikide seltside liikmete koguarv suurem praegusest. Tähtis teada: TA on eraldanud raha seltside toetuseks, kuid matemaatikaseltsi president Halleri sõnul on EMSi toetus isegi füüsikaseltsi omast pea 10 korda väikesem. Toogem matemaatikat rohkem nähtavaks! Pärast TA üllitisi uurides leidis selle ülevaate kirjutaja, et EMSil ei ole assotsiatsioonilepingut TA-ga. (EMSi aastakoosolekul TLÜ-s 23. oktoobril 2021 teatati, et assotsiatsioonileping on nüüd olemas.)

Tervitussõnavõtule järgnesid põhiettekanded, neid juhatas sisse Emakeele Seltsi esimees **Helle Metslang**

Sirli Zupping (HTMi keeleosakond). „Oskuskeelekorraldus - kuidas edasi?“

Ettekandes mainiti terminibaasi Esterm, mis on Eesti Keele Instituudi mitmekeelne andmebaas, mis sisaldab peamiselt Euroopa Liidu ja Eesti Vabariigi õigusaktide termineid. Juttu oli ka sõnastiku- ja terminibaasisüsteemist EKILEX, sellega tegeleb riigi infosüsteemid. Termeki on Eesti Keele Instituudi poolt tasuta pakutav tarkvara terminoloogia haldamiseks.

Tähtis teada: HTM korraldab konkursse keeleküsimuste probleemide lahendamiseks. Ettekandjale kui HTMi esindajale esitati mitmeid hariduspoliitilisi küsimusi, aga need pareeriti põhjendusega, et ettekandja on alles paar kuud tagasi ametisse asunud.

Jakob Kübarsepp, Priit Kulu (Inseneride Liit). „Terminiarendusest inseneriteaduste alal“

On märkimisväärne, kui palju on ettekande esitajad ja nende kolleegid TTÜ-st teinud tööd erialaste sõnaraamatute koostamisel. Ajaloolise märkusena saime teada, et vanimad eestikeelsed tehnikaterminid on füüsikaõpikus „Wisika, ehk õppetud lodud asjade issewisidest ja wäggedest“ (1855).

Toomas Kukk (Looduseuurijate Selts). „Uute eestikeelsete taimenimetuste sünniloost“

See oli emotsionaalne ja lõbus ettekanne, nii tuleks teadust populariseerida. Taimenimede komisjoni tööst vt <http://taimenimed.ut.ee/>

Tiina Soon (Eesti Keele Instituudi terminoloogiaosakond). „Terminikirje osised - kahe silma vahelt välja“

Siit ainult üks märksõna: NATO terminiprojekt ja sellega seoses, et terminitegevus peab olema täpne (oleks rumal, kui „kaitse“ ja „rünnak“ segi aetakse - koostaja võrdlus).

3 Ümarlaud

Terminoloogiapäeva lõpetuseks toimus ümarlaud „Millist tõuget vajab eesti oskuskeel?“ (juhatas Ekilexi arendaja **Arvi Tavast**). Lisaks kõikidele ettekandjatele osalesid Andres Kollist (TLÜ Akadeemiline Raamatukogu), Lea Leppik (Teadusajaloo ja Teadusfilosoofia

Eesti Ühendus), Reet Hendrikson (Kaitseväe Akadeemia sõjandusterminoloogia töörühm) ja Mari Palgi (Eesti Inimesegeneetika Ühing).

Mõned kõlanud märksõnad:

- terminitöö toimub koos emakeelse teadusega, mis väga vajalik;
- kirjutada populaarteadust, üks võimalus ERR Novaator, praegu see TÜ all, aga edaspidi vb jääb TA hallata [Soomere];
- populariseerimisel arvestada noorte hoiakutega, mõelda uusmeediale ja digilahendustele [Zupping];
- õppejõudude/teadlaste töö hindamisel arvestada n-ö ühiskonna teenimise komponendiga, mitte lugeda ainult 1.1 artikleid jms [Kübarsepp];
- vajalik on õige keelekasutus, mitte n-ö väärkoheldud eesti keel, isegi EV riiklike teaduspreemiate laureaadid ei oska oma alast populaarselt kirjutada [Soomere];
- teha korda haridusterminoloogia, et ka lapsevanemad saaksid aru, mis hariduses ja koolis toimub [Elsa Pajumaa, Tallinna Teadlastemaja esileedi];
- Vikipeedia artiklite kirjutamine on oluline, aga seda vaja teha suure vastutustundega [Hendrikson].

Terminitest ja teaduse populariseerimisest räägiti veel edasi päeva lõpus püstijala suupistete laua ääres.